

cul dubio libera fuit a doloribus, et a pœna. Quæ de causa, charissimæ, exultate, in Domino et congratulate, quia tantæ gratiæ participes factæ estis; congratulamini, quia non solum castitatem, verum et virginitatem integram illibatamque sponso vestro Deo religiose satis admodum vovistis. Unde quia tali ac tanto sponso, d lectissimæ, dicatæ estis, servate immaculatum connubium vestrum, et dotalia jura, quæ non nisi fide integra et operibus servantur. Exorate, quæso, pro me, quia dignus non sum vobiscum ante thronum hujus virginis dulcica cantica frequentare dramatis, saltem mihi venia dogetur vestris intercedentibus meritis. Deinde, obsecro, agite precibus hoc munus quamvis subulco vobis sermone dicatum, virgo beata vestro dignetur obsequio suscipere, quia, ut scitis plenissime, nostris non eget laudibus, quam omnibus illa supernorum societas hymnidicis indesinenter celebrant melodis; B

^a Qui emendavimus, quamvis in utroque sit quam, nec dubitamus quin ita legendum sit.

^b Noster, Feu-ard.

ALIUD FRAGMENTUM

EX LIBELLO DE PARTU VIRGINIS.

Prout est in Editione Feu-ard. et Cod. Ameliano, in quo exordium potius cujusdam sermonis ad populum continetur.

Quotiescunque, dilectissimi, vobis aliquid pro amore Creatoris nostri in ejus creatura dignis laudibus prædicatur et extollitur, ad ejus procul dubio laudem refertur, qui auctor creaturarum est, ut de creatura sua factor intelligatur et laudetur; quoniam, juxta Apostolum, *invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* (Rom. 1, 20); sicuti, ut ita dicam, fieri solet in quodam laudabili et mirabili artificio, dum quidquid in eo multis et magis laudibus effertur, totum ad gloriam et laudem manus artificis jure inspicitur. Sed longe incomparabiliter Deus laudandus est in sanctis suis, et in omnibus operibus suis prædicandus. Hinc quoque David: *Laudate Dominum, inquit, in sanctis ejus, laudate eum in firmamento virtutis ejus* (Psal. cl, 1). Quod ut digne possit fieri, fides prius adhibenda est, quoniam omnia opera ejus in fide; deinde intelligentia requirenda; alioquin, *nisi credideritis*, sicut Isaias ait, *non intelligetis* (Isai. vii, 9). Intelligibilia autem Dei per ea, ut dictum est, creaturarum quæ facta sunt et fiunt in sanctis ejus, digne in fide cum pie-

tate devotionis considerata intelliguntur, intellecta vero ad plenum vere laudantur (Rom. 1, 20). Quæ nimirum laus in conspectu Dei et angelorum ejus tanto amplius gratificatur, ut acceptior fiat, quanto in eisdem sanctis et veris operibus Deus sapienter fide creditur, et intellectu pie videtur. Hinc quoque David valde gratulabundus, tertio repetendo exhortatur dicens: *Psallite Deo nostro, inquit, psallite regi nostro, psallite* (Psal. xlii, 7); Patri videlicet ac Filio; et ut Deus Trinitas commendetur una cum Spiritu sancto, *psallite, inquit, sapienter* (Ibid., 8). De quibus profecto quisque non recte intelligit aut credit, non dico sapienter, verum nec utiliter, sed in vanum psallere videtur. Ideo, dilectissimi, adhibete diligentiam in omnium sanctorum festivitatis, maxime vero in hac celebritate genitricis Dei, ut bene intelligendo ad recte vivendo, in ejus laudibus digne assistere, et sapienter Deo psallere possitis; quoniam quidquid genitrici ejus officiosissime impenditur, illi uimirum impenditur, cui jure patet omne clausum....

S. HILDEFONSI SERMONES DUBII.

ADMONITIO AD LECTOREM.

Noli mirari, lector optime, quod sequentes sermones operibus dubiis et incertis sancti Hildefonsi a nobis accenseri videas, quos tamen audis a viris non indoctis tanquam suos frequentissime laudatos, et quasi Hildefonsinos communi opinione receptos. Facimus etenim nec temere, nec sine aliorum virorum magna doctrinæ laude præstantium suffragiis, sine quibus nunquam ausi fuissetus judicium de illis adeo aperte pronuntiare. Neque enim ignoramus quantæ invidiæ res plena sit, opiniones vetustate quodammodo consecratas, atque hominum animis altis radicibus infixas evellendas suscipere; quamque difficile in operibus sanctorum Patrum paulo accuratius examinandis atque dijudicandis occupatum, intemperatioris criticæ notam effugere. Itaque quod dicimus, rem esse valde incertam, utrum sermones isti revera sint sancti Hildefonsi, non nisi post seriam meditationem, longumque examen illorum institutum, post multas eorum inter se, tum cum aliis operibus sancti Doctoris collatas factas, faciem semper nobis præferentibus viris omni doctrina et eruditione præstantibus, denique non nisi gravibus rationibus adducti, pronuntiamus. Quæ omnia paulo fusius exponere operæ pretium erit.

De sancti Hildefonsi sermonibus nihil amplius a posteriorum temporum memoriam pervenerat præter historicorum testimonium, a quibus commemorantur nonnulli sermones ab ipso conscripti, et cum cæteris operibus suis in lucem emissi; neque postrema secula ullum illorum Exemplar viderant, donec sæculo decimo sexto omnium primus Franciscus Feu-ardentius, nobilis theologus Parisiensis et frater Minorum